

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XLI. Explicantur requisita ad promissionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

tionem in animarum iudicio efficaciter compellendos esse, qui non alias mutuum tradiduri, eo proposito mutuum pecuniam crediderunt, ut licet omni conventionione cessante, plus tamen sorte reciperent, siue utique usura mentalis fuerit ex parte mutuantis tantum, non ex parte mutuatarii (qui auctarium ex mera benevolentia & gratitudine dedit, si mutuans illud acceperit, velut ex gratitudine debitum) siue fuerit ex parte utriusque, ita ut mutuatarius illud dederit, velut coactus metu mutui alias non accipiendi; mutuans etiam non mutuasset, nisi lucrum ex mutuo se consecuturum sperasset.

455 Nec ad solam usurarum restitutionem compellendi sunt usurarii, sed & ad restitutionem damnorum, lucrique cessantis, pro valore spei illius, deductis deducendis, si nempe ista mutuatariis acciderint ratione usurarum. Quia istorum usurarii fuerunt causa iniusta.

456 Non soli etiam usurarii ad dictorum restitutionem tenentur, sed & haeredes ipsorum, ad quos pervenerunt bona per defuncti usuras acquisita, addeque restitutioni obnoxia. Quia bona illa ad haeredes transeunt cum suo onere. Videri potest S. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 6. §. 3. ubi refert lamentabilem casum patris & filii, ideo damnatorum, quia pater restituere noluit usuras suas, filius vero quia nec eas restituere voluit, sub praetextu quod eas ipse non fecisset, sed pater.

457 An vero Notarii teneantur ad restitutionem pro usurariis contractibus, quorum instrumenta fecerunt, S. Antoninus ibidem c. 9. §. 6. respondet cum distinctione: quia si scienter faciunt instrumenta, vel chartas de debito usurarum, ac si esset legitimum debitum, puta quia Notarius facit instrumentum, quod Martinus mutuaverit Petro centum, hinc ad annum restituendos, cum sciat non mutuassee, nisi nonaginta; tunc tenetur in solidum, si ipsi (usurarii) usuram non restituant. Si tamen instrumentum non fecerit, nisi in favorem receptionis mutui, puta quia ille aliter non volebat mutuari, & Petrus multum indigebat, nec poterat aliter sibi providere; tunc non tenetur Notarius. Peccaret tamen mortaliter hoc faciens: quia perjurium incurreret, faciens instrumentum falsum, & in fraudem usurarum. Quia communiter solent jurare Notarii, quod talia non facient.

458 Quod Notarius non teneatur mutuatario restituere, quando instrumentum non fecit, nisi rogante utraque parte, docet etiam Wiggers cum Salas dub. 23. n. 109. Quia scienti & volenti non fecit injuriam. Si tamen principaliter adhibitus fuerit ab usurario, & mutuatarius non consenserit in instrumentum, nisi invitus, tenebitur, sicut & in casu, quo nudè quidem (sine pallio) rem, sicut gesta est, instrumento suo testatus est; concius tamen, quod Judex, ex

corruptela, quae in ipsius tribunali servatur, stabit isti instrumento, ipsiusque vigore, mutuatarium coget ad usurarum solutionem. Quia tunc efficaciter cooperatur iniustitiae, quae fit mutuatario: utpote quam Judex non committeret absque tali instrumento. Ita Petrus Navarra l. 3. de restit. c. 2. n. 433. Sylvester, & alii, contra Medinam Cod. de usur. q. 4. §. de cooperantibus, existimantem, quod injuria, quae mutuatario inferitur, adscribenda sit Judici, non instrumento.

Haecenus de mutuo & usura. Nunc transeundum ad alias contractuum species, atque imprimis de promissione agendum.

CAPUT XLI.

Explicantur requisita ad promissionem.

Promissio est gratuita fidei obligatio, de liberatè alteri facta, de re licita, & possibili praestanda. Dicitur 1º. gratuita, quia sermo hic est de promissione liberali. 2º. fidei obligatio, quia per hoc promissio differt à simplici proposito, quod est voluntas aliquid faciendi, absque animo se obligandi. Per fidem autem hic intelligitur dictorum, conventorumque constantia & veritas. Tullius l. de officiis. 3º. de re licita & possibili. Quia ad illicitum & impossibile nemo se obligare potest.

Ad validam proinde promissionem requiritur 1º. in promittente deliberatio, addeque usus rationis. 2º. ut res promissa sit in potestate promittentis, ipsique licita. 3º. ut ad eam praestandam animum habeat se obligandi. 4º. ut ei manifestetur, cui fit, & signo quidem sensibili, seu externo, si sit promissio homini facta. Quia aliter nequit alteri homini innotescere, nec ab ipso acceptari. Ad hoc vero ut in ratione contractus obliget promissio alteri facta, ab ipso debet acceptari: cum ante ipsius acceptationem non sit contractus, siue duorum in idem consensus. Obligatio namque oriri non potest ex contractu, nisi de consensu duorum. L. 1. ff. de pactis.

Dixi ad hoc ut obliget in ratione contractus: quia promissio nondum acceptata, ordinariè obligat ex veracitate, ad verificandum utique quod assertum est promittendo. Nisi promissio ex animo facta sit, ut deum obliget, dum acceptata fuerit.

Quaeritur tamen an obligatio alteri facta, post acceptationem obliget ex iustitia? Plures censent, obligationem fidei, in definitione promissionis, solum esse obligationem exsolvendi fidem promissario ex fidelitate. Verum licet sit obligatio ex veracitate, & veracitate, videtur quoque esse ex iustitia, etsi non ita rigida: tum quia est effectus contractus, jure gentium instituti, qui iustitiae obligationem ex natura sua parit. Tum quia ex promissione acceptata jus acquiritur promissario, cui promissor fidem suam obli-

gavit. Et sicut venditor, venditione facta, tenetur ex justitia rem à se venditam emptori tradere: quia ad hoc fidem suam obligavit per pactum venditionis, sic & promissor ex justitia tenetur rem promissam promissario præstare: quia ad hoc fidem suam obligavit per pactum promissionis.

463 Hinc sequitur, promissionem, in materia gravi, obligare sub gravi. Quia dum res notabilis, alteri promissa, non præstatur, jus ipsius graviter violatur. Jus quidem illud promissarii non est tam strictum, quam illud quod ex contractu acquiritur oneroso (neque enim jus tam strictum ipsi conferre communiter intendunt promissores, secundum communem hominum apprehensionem) ideòque facilius potest extinguì, v. g. ob ingratitudinem promissarii; est tamen tanti valoris, æstimationisque, quam si ex contractu oneroso nasceretur, ut patet ex jure quod Deus acquirit in corpus v. g. Religiosi, ex voto castitatis; necnon ex dominio quod promissarius acquirit in aureum v. g. sibi promissum, secutà traditione: dominium quippe in aureum illum, licet ex liberali mea promissione acceptum, tanti valoris est, ac si ex venditione illud accepisset.

CAPUT XLII.

Promissio ob turpem causam, nec ante secutum opus vi sua obligat, nec post illud.

464 DE promissionibus ob turpem causam tria quærentur. 1°. an obligent promittentem, antequam promissarius posuerit opus turpe, cujus causà promissio facta fuit. 2°. an promittens solvere teneatur rem promissam, postquam promissarius ex parte sua posuit opus turpe, propter quod rem illam ipse promiserat. 3°. an promissarius, posito illo opere, in conscientia retinere possit rem acceptam ex promissione facta ob turpem causam.

465 Antequam respondeam quæstionibus illis, notandum cum Sinnichio in Saule Exrege l. i. cap. 52. quòd quædam licitè promittuntur, v. g. matrimonium, & promissa licitè præstantur; quædam ex adverso illicitè promittuntur, ut occisio innocentis, & illicitè etiam promissa servantur. Quædam iterum licitè promittuntur, sed illicitè præstantur, ut si post promissum licitè matrimonium, ipsius supervenerit impedimentum. Quædam denique illicitè promittuntur, v. g. matrimonium puellæ, si corporis sui copiam fecerit, sed licitè promissa servantur.

466 Notandum 2°. quosdam esse casus, quibus jura promittenti solvere prohibent, quod ob turpem causam promissum est, prohibent etiam promissario retinere quod propter illam datum est, ut dum quis pecuniam promittit, ob beneficium ecclesiasticum si-

Tom. II.

moniacè sibi conferendum. Alios verò esse casus, quibus jura prohibent quidem promittere aliquid ob turpem causam, sed turpi opere perpetrato, non prohibent accipere quod pro eo promissum est; sive quia opus illud Respublica tolerat ad impedienda majora mala, ut meretricium, sive quia jura promissiones illas usquequaque irritas non reddunt, sed solùm quatenus opus turpe antecedit, & ad illud inducunt. Et talis est promissio matrimonii facta puellæ, si corporis sui usum concesserit.

Et lege quidem positivà irritæ sunt omnes promissiones, quæ fiunt de re legibus prohibita, nec tolerata à Republica. De iis namque L. *pacla* Cod. de pactis dicitur: *Pacla qua contra leges, constitutionesque, vel que contra bonos mores sunt, nullam vim habere, indubitati juris est.* Verùm communior sententia tenet, non ideò promissiones omnes ob turpem causam, lege positivà prorsus invalidas decerni, sed solùm ab initio, uti dicitur L. *si plagii* 123. de verbor. obligat. *si plagii* (aliàs *si flagitii*) *faciendi, vel facti causa concepta sit stipulatio, ab initio non valet, quatenus scilicet illud antecedit, & ad illud inducit.* Estque clarum exemplum in promissione matrimonii, ob turpem causam supra dictam.

Dicit itaque communior opinio 1°. promissionem omnem ob turpem causam, sive ob opus malum, ante patratum opus esse invalidam, nec obligare promittentem ad præstandum promissum, uti nec promissarium ad exequendum opus turpe. Ratio est clara: quia impossibile est aliquem obligari ad peccatum. Et si promissarius non obligetur, imò nec præstare possit opus promissum, promissor stare non tenetur promissioni, factæ sub conditione operis illius præstandi: maximè cum in se sit iniqua, & directè inductiva ad peccatum; quam ideò promissor revocare tenetur, ad auferendum scandalum, quod per eam proximo posuit, ad suam, & ipsius ruinam.

Dicit 2°. promissionem ob turpem causam, secuto opere, promissarium obligare ad standum promissioni, si res promissa non sit legibus prohibita, nec promissarius ullà lege prohibeatur accipere, quod pro isto opere promissum est.

Probatur ista opinio 1°. quia promissio dandi mercedem meretrici, si det sui copiam, post opus completum, obligat ad dandum, & non repetendum quod datum est, ut patet ex L. 4. §. *sed & quod ff. de condict. ob turpem causam*, ibi: *Sed & quod meretrici datur, repeti non potest. . . . quia licet turpiter accipit, cum sit meretrix, id est accipere non prohibetur pretium prostitutionis suæ, postquam patrata est.* Idque ex doctrina sancti Thomæ procedere videtur etiam in foro conscientie: docet enim 2. 2. q. 32. a. 7. *Ecc 2*